

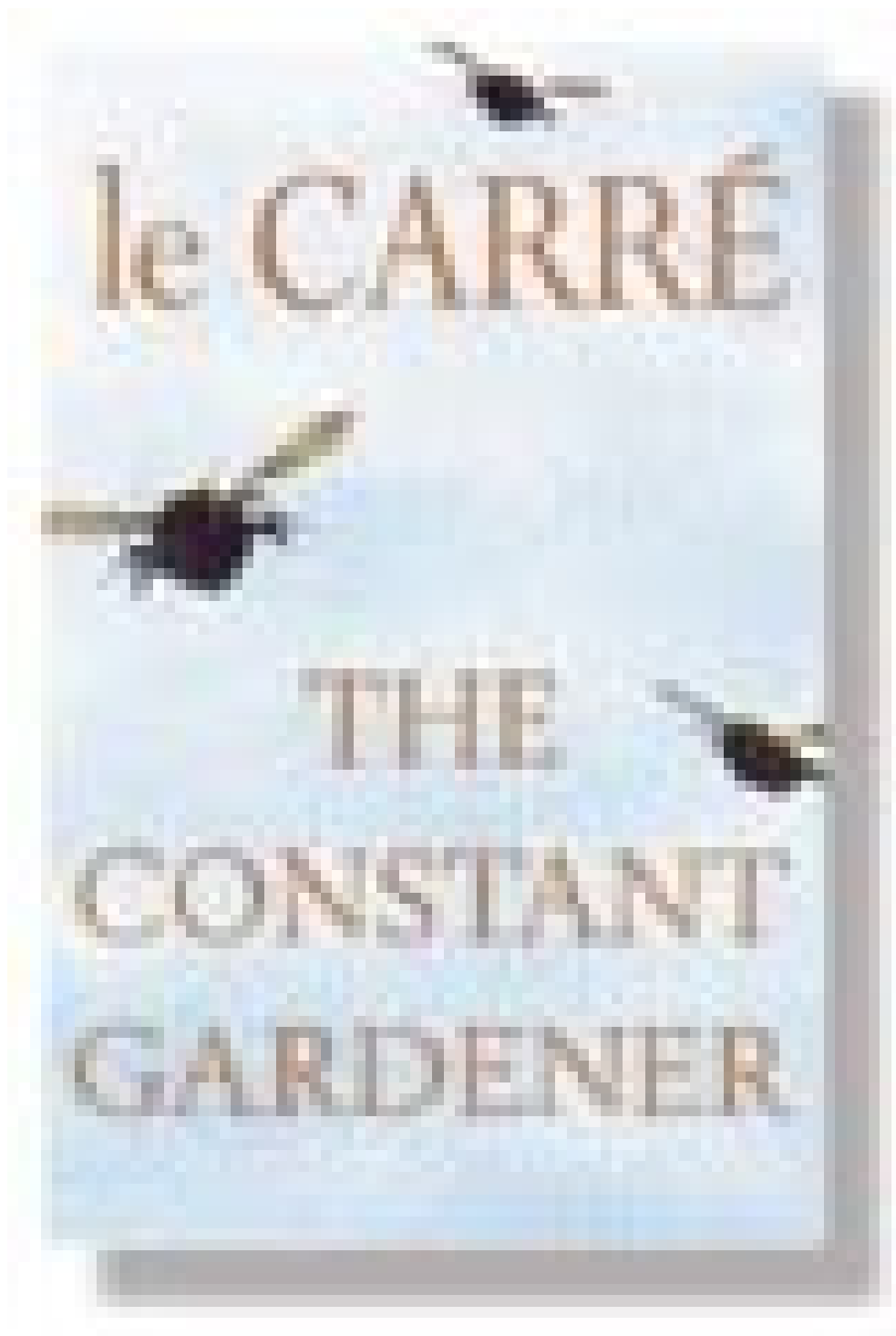

Fattigdom, legemiddelutprøving og diplomati

BOKOVERSIKT

En av verdens mest velrenommerte forfattere av spionromaner, John Le Carré, har i sin siste bok valgt to hovedfiender: president Moi i Kenya og den multinasjonale legemiddelindustrien. Men er kritikken egentlig rammende?

En britisk advokat og diplomatfrue blir funnet myrdet i det karrige landskapet nord i Kenya, i grenseområdene mot Sudan. Kvinnen er kjent for helhjertet innsats for de fattigste innbyggerne i landet, og hennes aktiviteter har falt mange i den britiske ambassaden tungt for brystet fordi de truer forholdet til president Moi. Kvinnens mann Justin Quayle har tilsynelatende visst svært lite om arbeidet hennes.

Det lages et diplomatisk røykteppe der en kenyansk lege og mulig elsker antas å være den skyldige. Som seg hør og bør i en spionroman var kvinnen blendende vakker og intelligent, og flere menn med makt har beilet til henne.

Justin, hvis hobby er hagearbeid (derav bokens tittel), sørger dypt, tas av jobben, begynner så smått å grave i hennes affærer – og finner seg selv overvåket. Han oppdager at hun og legen har vært på sporet av uetisk forskning. Et mulig legemiddel mot tuberkulose ved navn Dypraxa har vært anvendt på fattige i Kenya til tross for høy og kjent bivirkningsrisiko oppdaget under tidlig utprøvning i Canada og Europa. Så smått besettes Justin av å fullføre sin kones arbeid. Siste halvdel av boken dreier seg om hans umulige jakt på de ansvarlige – umulig fordi han er alene mot sin tidligere arbeidsgiver, legemiddelfirmaet bak Dypraxa og kenyanske myndigheter.

Det er bra at en verdenskjent forfatter griper fatt i uetisk medisinsk forskning, spesielt siden u-landene trekker til seg utprøvning av legemidler fordi det er billigere der og motstanden er svakere. I en veldokumentert debattartikkel i *The New York Review of Books* viser David J. Rothman hvor utbredt dette problemet er (1). I rike land sees et beslektet problem. Günter Wallraff viste i sin rystende bok *Aller nederst* hvordan tyrkiske innvandrere på 1980-tallet ble rekruttert til legemiddelutprøvning med tvilsomme midler i Tyskland (2). Dette er temaer industrien og ikke minst leger burde vært mye mer opptatt av. Le Carrés bok beskriver et nært interessedellesskap mellom pengesterk internasjonal industri, skruppelløs kenyansk forretningsvirksomhet og sterke nasjoner som Storbritannia, Sveits, USA og Canada. Til skildringen hører også eksempler på utfrysingsteknikker mellom leger og vitenskapsfolk. Hvor le Carrés sympati ligger, er man aldri i tvil om.

Men, boken er først og fremst preget av gode miljøbeskrivelser og til dels ypperlige persontegninger. I lange perioder kretser le Carré omkring Justins tanker og følelser etter tapet av sin unge advokat-kone. Han lykkes ikke i å skape troverdig innsikt i de store legemiddelfirmaenes indre liv. I boken treffer vi noen få vitenskapelig ansatte med blandet moral. Man sitter igjen med et inntrykk av at det er slike brodne kar som er problemet – ikke systemet. Le Carrés brodd mot legemiddelindustrien er ganske enkelt ikke spiss nok, selv om panegyriske omtale i Dagbladet og VG skulle tilsi noe annet. Det er politikk og diplomati forfatteren kjenner best, og det er politikere og diplomater som sitter tilbake blottet for ære etter denne boken.

Pål Gulbrandsen

Tidsskriftet

LITTERATUR

1. Rothman D. The shame of medical research. *The New York Review of Books* 30.11.2000.
2. Wallraff G. *Aller nederst*. Oslo: Pax, 1986.

Publisert: 10. mars 2001. Tidsskr Nor Legeforen.

© Tidsskrift for Den norske legeforening 2026. Lastet ned fra tidsskriftet.no 24. juni 2026.